

УДК 796.323.2(73)

**ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІДБОРУ БАСКЕТБОЛІСТІВ
ДО СТУДЕНТСЬКИХ КОМАНД США****Владислав СУХОВ, Михайло ЛИНЕЦЬ***Львівський державний університет фізичної культури,
м. Львів, Україна, e-mail: kevingarnett22@yandex.ru*

Анотація. У роботі розглянуто особливості організації відбору перспективних гравців до університетських баскетбольних команд США. Визначено, що систематичне багаторічне дослідження динаміки формування індивідуальних техніко-тактичних навичок та результативності гравців у процесі змагальної діяльності створює ефективні передумови для прогнозування їхньої ігрової кар'єри в командах професійних ліг.

Ключові слова: баскетболісти, відбір, шкільні тренери, університетські тренери, студентські команди, Національна асоціація студентського спорту.

**FEATURES OF THE ORGANIZATION DURING SELECTING
BASKETBALLIST TO US STUDENT TEAMS****Vladyslav SUKHOV, Mykhaylo LYNETS***Lviv State University of Physical Culture,
Lviv, Ukraine, e-mail: kevingarnett22@yandex.ru*

Annotation. In-process the considered features of organization of selection of perspective players are to the varsity basketball teams of the USA. Certainly, that systematic long-term research of dynamics of forming of individual techno-tactics skills and effectiveness of players in the process of contention activity creates effective pre-conditions for prognostication of their playing career in commands professional lay down.

Keywords: basketball players, selection, school coaches, university coaches, student teams, National Student Sports Association.

Актуальність. Проблема відбору перспективних спортсменів є однією з найбільш актуальних у сучасній теорії і практиці ігрових видів спорту. Ефективність підготовки багато в чому зумовлена раціональною орієнтацією на індивідуальні задатки і здібності спортсменів при виборі спеціалізації, що вимагає ретельного вивчення проблеми відбору та індивідуалізації змісту підготовки на всіх етапах багаторічного удосконалення професійної майстерності (J. Billie, 1980; Paul Rowe, 1995; F. Ergulj, 2001; В. Платонов, 2004, 2005, 2007; О. Шинкарук, 2004, 2007). Поряд з індивідуальними особливостями гравців на відбір до команд впливають їхні тактичні вміння, здатність кожного гравця оцінювати свої можливості та особливості техніки і тактики інших гравців своєї команди та команди суперників (М. Бриль, 1980; Л. Латишкевич, 1997; С.В. Шамардин, 2001; Е. Митова, 2004; Г. Лисенчук, 2004; В. Платонов, 2007; О. Романов, 2009; М. Безмилов, 2010).

Переконливі перемоги національної збірної команди США, сформованої з професійних гравців Національної баскетбольної асоціації (NBA), в олімпійських турнірах останніх десятиріч свідчать про те, що в країні склалася ефективна система підготовки висококваліфікованих баскетболістів. Підготовка спортивного резерву здійснюється переважно в загальноосвітніх школах, коледжах та університетах. Згодом найбільш обдаровані баскетболісти продовжують свою кар'єру у професійних клубах і лігах різного рівня, зокрема й у NBA. На підставі цього, актуальним буде вивчення організації відбору перспективних гравців до баскетбольних команд університетів США.

Мета дослідження – з'ясувати особливості організації відбору перспективних баскетболістів до команд університетів США.

Методи дослідження. Для досягнення мети в роботі застосували методи теоретичного аналізу та узагальнення даних наукової і методичної літератури, документальних матеріалів; порівняння.

Результати дослідження та їх обговорення. Відсутність у США прямого державного управління й фінансування галузі фізичного виховання і спорту сприяла створенню об'єднань, які шляхом організації широкої мережі шкільних і студентських змагань дають змогу спортсменам якісно оволодіти техніко-тактичними вміннями, а менеджерам і тренерам напівпрофесійних та професійних команд – отримати перспективних гравців.

Студентський баскетбол у США регулюють органи студентського спорту, зокрема Національна асоціація студентського спорту (NCAA). Вона є розгалуженою спортивною лігою, яка поділяється на 3 дивізіони: NCAA Division 1 – близько 350 кращих університетів США; NCAA Division 2 – майже 315 університетів; NCAA Division 3 – близько 450 університетів. Окрім того, у США існують інші ліги студентського спорту: National Association of Intercollegiate Athletics (NAIA) – близько 250 університетів, National Junior College Athletic Association (NJCAA) – 440 дворічних коледжів. Слід зауважити, що студентами коледжів стають обдаровані спортсмени, які за академічним рівнем не мали змоги вступити до університетів.

Так, NCAA є некомерційною організацією, попри те її річний прибуток оцінюють більш ніж у 850 млн дол., 81% з якого – це прибуток від продажу реклами та телевізійних прав, 11% – прибуток від продажу квитків на спортивні змагання і 8% – з інших джерел [7; 12]. Найбільш прибутковими університетськими програмами NCAA у 2015 році були: Louisville – 40,6 млн дол., Arizona – 27,5 млн дол., Duke – 27,0 млн дол., Kentucky – 23,7 млн дол., Indiana – 21,9 млн дол. З отриманого доходу NCAA повертає університетам 96% на відшкодування витрат на виплату стипендій та винагород спортсменів, проведення змагань та інші витрати. Стипендія, яку надає університет перспективному спортсменові, передбачає фінансування його витрат на навчання, проживання, харчування тощо. Університети першого дивізіону NCAA виділяють по 13 стипендій на рік на чоловічий баскетбол і по 15 стипендій на жіночий. Отже, фактично всі гравці команд навчаються завдяки спортивним стипендіям [2; 12].

Упродовж року в NCAA є два періоди, коли гравці можуть підписувати з університетами документи про надання спортивної стипендії: перший – період раннього зарахування (Early Signing period) – з середини до кінця листопада (півтора–два тижні); другий – основний період – з середини квітня до початку навчального року в університетах, у який більшість спортсменів обирають ті університети, куди вони вступатимуть [5; 6; 12].

Університети проводять пошук перспективних спортсменів серед учнів американських шкіл та серед молодих перспективних спортсменів зі всього світу (рекрутинг), який суворо регламентується відповідними «Правилами NCAA» щодо термінів і процедури його здійснення. Національна асоціація студентського спорту визначає періоди, коли університети допускаються до спілкування зі школярами, розділяючи рік на 4 рекрутингові і нерекрутингові періоди (recruiting and non-recruiting periods):

1. Contact period (період спілкування) – університети можуть спілкуватися особисто зі школярами і їхніми сім'ями, запрошувати школярів відвідати заходи університету, а університетські тренери також можуть відвідувати шкільні змагання і спостерігати за спортсменами.

2. Evaluation period (оцінювальний період) – у цей період університети можуть лише оцінювати спортивні якості атлета і його академічну успішність, тобто відвідувати шкільні ігри і змагання. Не допускається особисте спілкування тренерів і скаутів університету з гравцем, окрім випадків, коли гравця запрошують до університетських заходів. Проте дозволені телефонні дзвінки та листування.

3. Quiet period (тихий період) – у цей період університети можуть лише запрошувати школярів-спортсменів і їхні сім'ї відвідати університет, але університетські тренери не можуть самі відвідувати шкільні змагання.

4. Dead period («мертвий» період) – університети можуть спілкуватися зі школярами-спортсменами лише телефоном або листовано, інші форми спілкування в цей період не допускаються [5; 6].

З метою пошуку перспективних гравців тренери університетів відвідують різні великі турніри, спілкуються з тренерами шкільних команд та відвідують тренування. Команди шкіл з добре розвинутим баскетболом, такі як Findlay prep або Oak Hill Academy, проводять 40–45 офіційних ігор за сезон. Свого часу в команді Oak Hill Academy грали Кармело Ентоні, Раджон Рондо, Кевін Дюрант, які згодом стали зірками NBA.

По закінченню основного ігрового сезону, який зазвичай триває з листопада до кінця березня, багато гравців шкільних команд беруть участь у додатковому літньому баскетбольному сезоні (AAU season). Тут уже гравці грають не за школи, а за команди, які формуються з кращих гравців міста або штату. У такий спосіб тренери університетів отримують можливість подивитися на гравців навесні і влітку.

Деякі школи мають ще Preparatory year, тобто додатковий рік після закінчення школи, де навчаються 19–21-річні спортсмени, які не змогли з певних причин вступити до університетів та бажають ще рік відіграти на шкільному рівні і краще підготуватися до вступу. Спортивні змагання організують упродовж сезону окремо між учнями шкіл Preparatory year [9; 11].

Важлива роль у відборі належить шкільним тренерам, які проводять тестування, безперервно відстежують індивідуальні досягнення спортсменів і рекомендують своїх гравців у ті чи інші університети й коледжі. Шкільні тренери беруть участь у складанні рейтингів кращих школярів-баскетболістів за роками навчання (Recruiting Database) [1; 3; 4; 8].

Для більшості тренерів головними чинниками під час визначення потенціалу спортсмена є його індивідуальні техніко-тактичні навички та фізичні дані. Проте не менш важливими є психологічні особливості спортсмена, його мотивація та стійкість до стресу [3; 4; 6; 10].

Тренери команд коледжів і університетів тісно співпрацюють із тренерами шкільних команд щодо визначення перспективних гравців, зокрема з метою отримання додаткової інформації про особливості характеру спортсмена, його здатність до навчання, стійкість до стресу, світосприйняття, навички та звички (background), а також даних про захворювання та травмування.

Перегляд значної кількості ігор дає змогу університетським тренерам вивчити місце гравця в конкурентному середовищі команди, рівень взаємодії з партнерами по команді, скласти прогноз щодо результативності гравця у складі студентської команди, до якої ведеться відбір.

Процес відбору шкільних спортсменів в університетських тренерів досить складний і специфічний для кожного університету. Тренер повинен вибрати того гравця, який підходить його команді, тоді як гравець хоче вступити до того університету, де його розвиткові приділятимуть достатню увагу і звідки у нього будуть максимальні шанси потрапити до професійних команд.

Національна асоціація студентського спорту є розгалуженою студентською лігою, регламент якої не дозволяє гравцям укладати будь-які контракти з клубами чи рекламними агенціями, пріоритетність навчальної діяльності студентів сприяє спрямованості кожного гравця на постійний розвиток техніко-тактичних умінь у тренувальному процесі та змагальній діяльності.

Отже, проведений нами аналіз даних наукової і методичної літератури та документальних матеріалів із зазначеної проблематики свідчить, що в NCAA створено розгалужену систему пошуку та відбору перспективних баскетболістів до університетських команд, яка передбачає багаторічне спостереження за динамікою зростання техніко-тактичних умінь і навичок спортсменів, відстеження та оцінювання їхніх індивідуальних досягнень у процесі змагальної діяльності (рис. 1).

Рис. 1. Система відбору та підготовки висококваліфікованих баскетболістів США

Фінансові зобов'язання NCAA щодо відшкодування витрат на виплату спортивних стипендій дають змогу залучити перспективних спортсменів до студентських баскетбольних команд, що створює ефективні передумови для продовження надалі їхньої ігрової кар'єри в командах професійних ліг США.

Висновки:

1. У США створено ефективні передумови до системної підготовки висококваліфікованих баскетболістів на різних рівнях: у школах, коледжах, університетах, професійних лігах.
2. Між тренерами шкільних команд та команд коледжів і університетів налагоджено тісну взаємовигідну співпрацю щодо визначення перспективності гравців.
3. Організація відбору перспективних гравців до університетських баскетбольних команд США ґрунтується на систематичному багаторічному дослідженні динаміки формування індивідуальних техніко-тактичних навичок та результативності гравців у процесі змагальної діяльності.

Подальше дослідження доцільно спрямувати на з'ясування взаємозв'язків між морфометричними й техніко-тактичними показниками підготовленості новобранців NBA зі студентських баскетбольних команд США та показниками успішності їх адаптації до змагальної діяльності в NBA, що дасть змогу розширити знання з проблеми комплексного відбору баскетболістів до провідних професійних команд.

Список літератури

1. Мацак А. «Поиск-оценка» совершенствование системы отбора юных спортсменов и оценка их перспективности а баскетболе / А. Мацак, А. Коссов // Спорт за рубежом. – 1987. – № 36. – С. 6–13.
2. Brian L. Porto. The Supreme Court and the NCAA: The Case for Less Commercialism and More Due Process in College Sports / Brian L. Porto. – The University of Michigan Press Manufactured in the USA, 2012. – 248 p.
3. College Basketball Encyclopedia: The Complete History of the Men's Game Hardcover / ESPN, Bill Bradley Hardcover. – New York: Ballantine Books: ESPN Books, 2009. – 1232 p.
4. Jay Schwartz. The History of College Basketball [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.livestrong.com/article/378124-the-history-of-college-basketball> (date of application: 24. 10. 2016).

5. Mark Tracy. College or the NBA? New Rule Gives Players More Time and Feedback [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.nytimes.com/2016/05/28/sports/ncaabasketball/nba-draft-college-basketball-players> (date of application: 25. 10. 2016).

6. Marc Tracy, Zach Schonbrun. Potential N.C.A.A. Bracket Busters. You've Been Warned [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.nytimes.com/2017/03/13/sports/ncaa-tournament-bracket-upsets> (date of application: 15. 03. 2017).

7. Michael Leeds. The Economics of Sports / Michael Leeds, Peter Von Allmen. – Addison Wesley, Fifth Edition, Boston, 2014. – 464 p.

8. Michael Powell. Chasing Big Sports Goals, Rutgers Stumbles Into a Vat of Red Ink [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.nytimes.com/2017/03/12/sports/rutgers-university-athletic-department-deficits> (date of application: 15. 03. 2017).

9. NCAA Course Work Requirements [Electronic resource]. – Access mode: <https://professionals.collegeboard.org/guidance/prepare/athletes/ncaa> (date of application: 15. 03. 2017).

10. Simmons Bill. The Book of Basketball: The NBA According to The Sports Guy. – ESP, 2009. – 289 p.

11. Tim Casey. Travel Now, Win Later: For Smaller Programs, a Tough Road Schedule Has Benefits [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.nytimes.com/2016/12/07/sports/ncaabasketball/road-games-college-basketball-small-schools> (date of application: 25. 12. 2016).

12. Todd A. McFall. The (Peculiar) Economics of NCAA Basketball / Todd A. McFall. – St. Martin's Press LLC, New York, 2014. – 175 p.

Стаття надійшла до редколегії 18.09.2017

Прийнята до друку 22.09.2017

Підписана до друку 31.10.2017